

Felnőttoktatás

Kutasi Csaba

A Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület (TMTE) vezetésével folyó, „A felnőttképzési igények felmérése, különös tekintettel a távoktató programokra” című, több könnyűipari szakágazatra kiterjedő kutatási projekt második ütemében workshopra került sor. Február 12-én a Bánya- és Energiaipari Dolgozók Szakszervezete székházában „Új módszerű felnőttképzésekkel a munkahelyek megőrzéséért” mottóval életre-hívott rendezvényen elsősorban a textil-, a textilruházati ill. a bőr- és cipőipari vállalkozások képviselői, szakkollégisták foglalkozó intézményvezetői és szaktanárok vettek részt. Jelen voltak továbbá az MSZOSZ, a Textilipari Dolgozók Szakszervezete, a Pannon Textil Klaszter, a Bőr-, Cipő- és Bőrfeldolgozó-ipari Tudományos Egyesület vezetői és szakképzésért felelős munkatársai.

Lukács Jánosné TMTE főtítkárhelyettes elnökletével folyt a „műhelymunka”, aki egy Gracian-idézetrel adta meg a rendezvény alaphangját: „Annyit érünk, amennyit tudunk, ismeretek híján úttalan a világ”. Az elnöki köszöntő és bevezető után az ismertető előadások következtek.

A folyó kutatási munka

Kutasi Csaba (TMTE) a folyó kutatásról adott tájékoztatást és a szakmai felnőttképzés új formáira hívta fel a figyelmet. Először a tudás-intenzív gyártás fontosságáról beszélt, mint a versenyképesség fenntartásának legfőbb tényezőjéről. Idézett az MTA Szakmai Bizottság jelentéséből, miszerint kontinensünkön az az általános kérdés, hogy „az emberek hogyan, mikor és miért tanulnak?”. Nálunk az aktuális kérdés sajnos úgy szól, hogy „az emberek jelentős része miért nem tanul?”. Kiemelendő még több megállapítás is, pl. „Az oktatási rendszer nyitása a felnőttkori tanulás irányában nem valósult meg; a magyar oktatási rendszer nemhogy csökkentené, hanem éppen konzerválja és újraterteti a társadalmi egyenlőtlenségeket” stb. Az előadó aláhúzta az „egész életen át tartó tanulás” fontosságát. Beszélt az Európai Unió munkaerő-piaci oldalról megközelített szakképzéséről és a honi „textil helyzet” eltérő vonatkozásairól. Téma volt a hazai szakképzés-fejlesztési stratégia több eleme (minőségi szakképzést mindenki számára; hatékonyabb szakképzés-irányítási és finanszírozási rendszert; fejlettebb információs rendszert). Az előadó ismertette a textil- és textilruházati vállalkozások által megfogalmazott, az ideálisan felkészített pályakezdőkkel kapcsolatos elvárásokat, különös tekintettel az optimális szakmai alapokra. A szakoktatási segédletek helyzete és a naprakész ismeretek közvetítése is napirendre került. A „munkaadói kezdeményezésű szakképzésvezérlés” megvalósításának fontossága szintén megfogalmazódott.

A felnőttképzési igények felméréseével, a távoktató programok elindításával kapcsolatos munka előzményeként kiemelte az előadó, hogy a Könnyűipari Ágazati Párbeszéd Bizottság (KÁPB) kezdeményezte, hogy a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet (NSZFI) támogasson kutatási tevékenységet az egyes könnyű-

ipari szakágazatokat érintő felnőttképzési igények felmérését elősegítve és a távoktatás elterjesztését szorgalmazva. A KÁPB a meglévő munkahelyek megőrzését, a fluktuáció miatt megüresedő munkahelyek zökkenőmentes betöltését tartotta szem előtt a téma pályázatásos kidolgoztatásával. Az NSZFI a hasznos kezdeményezést felkarolta, pályázatot írt ki, majd a TMTE gesztorálásával beadott pályázatot támogatólag elfogadta. Az előadó ezúton külön köszönetet mondott a KÁPB-nek a textil-, textilruházati-, textiltisztító- és bőr- ill. cipőipari munkaadók és munkavállalók nevében is.

A kutatás első szakasza lezárult, a helyzetfeltáró adatgyűjtés megtörtént, folyik az adatelemzés. Összesen 134 vállalkozást keresett meg a TMTE, hogy információadással segítse a munkát. Eddig 91 vállalkozás küldte vissza a kérdőívet (14 226 foglalkoztatott képviselőjében). A 27 kérdésből álló kérdőív különböző humánerőforrás adatok (szakképzettség, nemek és életkor-csoportok szerinti megoszlás, számítógép-használat stb.) és képzés-fejlesztési vonatkozások (pályakezdők felkészültsége, felnőttképzési igények és javaslatok, távoktatás lehetősége stb.) megismerésére összpontosított. Az eddigi adatfeldolgozás alapján kiderült, hogy a válaszadó vállalkozások dolgozóinak 36,9 %-a betanított munkás, nem rendelkezik a profilba vágó szakképesítéssel. A fizikai dolgozók 17–20 %-a képes csak számítógépet kezelni, internetet használni. A legalább egy idegen nyelvet beszélők köre a szakközépiskolát végzetek és technikusok körében 10,4 %-ot tesz ki, a szakmunkások 2,1 %-a tud idegen-nyelvet. A felmérésben résztvevő dolgozók közel 7 %-a vett részt felnőttképzésen az elmúlt két évben. Legfontosabb oktatásként a többség a gyakorlati továbbképzést jelölte meg, ezt az elméleti továbbképzések igénye követi. Ezután, a gyakorlati és elméleti ismeret-felújítás szükségességét az idegennyelv-oktatás előzi meg a rangsorban. A képzési formákat tekintve a vállalkozáshoz kihelyezett oktatás került az első helyre, a távoktatás – feltehetően a képzési forma ismerete hiányában – egyelőre háttérbe szorult. Az előadó szólt a távoktatás hazai vonatkozásairól és röviden kitért az elektronikus tanulás (e-learning) jellegzetességeire. Egy példa is szóba került, amely az Acrobat Connect webkommunikációs rendszert, a

Trivantis CourseMill tanulás-szervezési keretrendszer és a Lectora 2008 szerzői szoftvert foglalja magában. Erről gyakorlati bemutató keretében ismerkedhetnek meg a II. workshop résztvevői április 16-án.

Az előadó jelezte, hogy a TMTE – a KÁPB gesztorálásával – tervezi a 2009 őszén záruló kutatás továbbfejlesztését. Ennek során a kutatási eredmények hasznosítása a „Textil-Ruházati Observatóriumok Európai Hálózata a Foglalkoztatásért és Képzésért” c. projektben is célszerű. A munkaerő-piaci kihívásoknak megfelelő alkalmazkodó-képesség fokozása, a „jó gyakorlatok” mindenki számára történő megismerésének elősegítése is jövőbeni cél. A létrejövő „Európai Megfigyelő Központok” munkájában való részvétel, az előrejelzési kapacitások tevékenységének hatékony segítése szintén előtérbe kerül. A kutatási, képzési piacra való további betörés (KÁPB, TMTE-EDUTEX) lehetősége szintén újabb hasznosítási területet kínál. A szakágazatokat érintő ismeretfelújító- és továbbképzési tematikák kidolgozása, további távoktató programok elkészítése, ill. más iparágok részére is fontos információk átadása is jövőbeni feladat. Befejezésül néhány TMTE biztosította szakoktatási segédletre és EU-s textiles oktató program hívta fel a figyelmet Kutasi Csaba.

A KÁPB szempontjai

Keleti Tamás, a Könnnyüipari Ágazati Párbeszéd Bizottság (KÁPB) munkavállalói oldalának társelnöke, a Textilipari Dolgozók Szakszervezete főtítkára először a KÁPB megalakulásáról, tevékenységéről beszélt. Elmondta, hogy a 2004 tavaszán létrejött KÁPB a textil-, ruha-, textiltisztító és bőr-cipőipar területén tevékenykedő azon szakmai és érdekvédelmi szervezeteket tömöríti mind a munkavállalói, mind a munkáltatói oldal részéről, amelyek készek az együttműködésre, a közös gondolkodásra, az érdekegyeztetés szélesítésére, a szociális dialógus erősítésére, továbbá készek bekapcsolódni az Európai Unión belül működő ágazati párbeszédbe. A kezdeményezés 2001-re nyúlik vissza, az akkor létrehozott Ágazati Egyeztető Bizottság résztvevőinek kibővítésével alakult meg a KÁPB, amely a belga kollegák útmutatásait és tapasztalatait felhasználva vált életképpé. A munkavállalók és munkáltatók megegyezésen alapuló együttműködésének elősegítése az ágazat versenyképességének fenntartása érdekében is rendkívül lényeges.

Az előadó külön kiemelte a közbeszerzések terén végzett erőfeszítéseiket. A prekonceptiók alapján létrejövő kiírások jogilag ugyan nem támadhatók, de sok kívánnivalót hagynak maguk után. Hiányolják a közbeszerzések tárgyának ellenőrzését, megoldatlannak tartják a közbeszerzések utólagos monitorozását. Több fórumon hangot adtak annak, hogy a közbeszerzések-nél esetenként fellelhető anomáliák mielőbbi felszámolását garantáló hatékony intézkedések mennyire időszerűek és sürgősen szükségesek.

A TMTE irányításával folyó – a rendezvény tárgyát képező – kutatás megállapításai közül kiemelte, hogy az eddigi felmérésben érintett 14 ezer főt meghaladó dolgozó a textil-, textilruházati- és textiltisztító ill. bőr- és cipőiparban összesen foglalkoztatottak 25-30 %-át teszi ki. Így a nagyszámú és széleskörű információk

alapján már most fontosnak látszik a kutatás utáni időszakokban megoldási modulok kialakítása is.

A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanácsban (NSZFT) közreműködő, az MSZOSZ által delegált *Rabi Ferenc* (a BDSZ elnöke) eddig is szívügyének tartotta a könnyűipari kutatások pályáztatását.

A munkahelyek megőrzéséhez a folyamatos és a piaci igényekhez jól alkalmazkodó képzések elengedhetetlenek. Az előadó hangsúlyozta, hogy a források terén is széles működési tér áll rendelkezésre. Többek között a Szociális és Munkaügyi Minisztérium mintegy 20 milliárd Ft-ot biztosít, további pályázati lehetőségekként:

- az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány kezelésében 5,9 milliárd Ft vár felhasználásra;
- az Állami Foglalkoztatási Szolgálat ilyen-irányú lehetőségei 10 milliárd Ft-ot tesznek ki, és amennyiben a teljes forrás hátteret felsorolnánk, az 50 milliárd Ft-hoz közelítenénk – mondta Keleti Tamás.

Lényeges azonban, hogy csak olyan vállalkozás pályázhat eredményesen a munkahelymegtartó támogatások valamelyikére, amely piacképes termékek előállítását ill. értékesítését tudja garantálni, visszaesése átmeneti jellegű és – többek között – az igénybe vett támogatás időtartamával megegyező idejű továbbfoglalkoztatást vállal. Az egyéb okból (pl. piaci igények tartós hiánya, szervezetlenség, hibás vagy elmaradt fejlesztések, gazdaságtalan termelés, piacképtelen termékek, marketing hiányosságok stb.) válságos, nehéz helyzetbe került vállalkozások esetében nehezen értelmezhető a jelenlegi gazdasági válság miatti átmeneti jelleg. A segítségre azok számíthatnak, akik mintegy önhibájukon kívül, a bekövetkezett gazdasági- és pénzügyi válság következtében kerültek nehéz helyzetbe, így a támogatással versenyképességüket, továbbműködésük esélyeit megőrizhetik.

A KÁPB társelnöke végezetül beszámolt a többségben nőket foglalkoztató munkáltatóknál folyó kutatásról, amely az ágazat versenyképességét, az esélyegyenlőség helyzetét és további lehetőségeit vizsgálja több minisztériumi apparátus közreműködésével is. Beszélt nemzetközi eredményeiről is, pl. az Európai Uniónak a kezdeményezésükre létrejött, Kínával kötött megállapodásáról ill. a termékek eredetének feltüntetését szigorító egyeztetésekről (az EU vám- pénzügyi- és adóbiztosával folytatott személyes tárgyalásokról).

Tomor János, a KÁPB munkaadói oldalának társelnöke, a Magyar Könnnyüipari Szövetség elnöke hangsúlyozta, hogy az élet átírta a műhelymunka programját is. Rámutatott arra, hogy a az EU-ban egyedi vállalati problémák orvoslására nincs esély. Azonban, ha egy iparcsoport képviseltében lobbiznak, úgy foglalkoznak a felvetéssel és rendre eredmények mutathatók fel. Biztatta a jelenlevőket, hogy közérdekű problémáikkal forduljanak hozzájuk, mint mondta: „Tudják hol, mikor és kinél kell lobbizni”.

Lukács Jánosné ezután felhívta a résztvevők figyelmét a március 19–21 között a TMTE szervezésében Bátorfaterenyén megvalósuló „Termelékenységfejlesztés a ruhaipari vállalkozások versenyképesség javítása érdekében” tárgyú középvezetői továbbképzésre, valamint rövid tájékoztatást adott a Nemzeti Technológiai Platform a magyar textil- és ruhaipar megújításáért (TEXPLAT) c. önkéntes szakmai szerveződés létrejöttéről és tevékenységéről.

Vélemények

A hozzászólók számos kérdéssel foglalkoztak.

- Többen a bizonytalan gazdasági helyzet miatti rövid előrelátás okozta problémákról szóltak, egyetértve a tanulás fontosságával.

- Szintén számos hozzászóló fogalmazott meg problémákat az új OKJ (Országos Képzési Jegyzék) rendszer általános és szakágazati vonatkozásait illetően.

- Többen kérték, hogy az NSZFI által végzendő OKJ tananyag-fejlesztésekbe a TMTE szakértői jobban kapcsolódjanak be.

- Volt, aki arra hívta fel a figyelmet, hogy a részszakképesítések terén (pl. textil termék-összeállító (korábban varró munkás)) érdekeltek a Munkaügyi Központok.

- Szóba került az, hogy a tanárok továbbképzése főként anyagi kérdés, nemcsak a tanfolyami díj, hanem a képzésen résztvevő tanár helyettesítési költségei is kompenzálандóak lennének.

- Elhangzott: el kellene érni, hogy a felnőttképzést is úgy finanszírozzák, mint az iskolarendszerű nappali képzést.

- Többek megfogalmazták továbbá, hogy a készülő tanulmányban kerüljön kimunkálásra a kérdőívet kitöltő vállalkozások mérete az egyes válaszok tekintetében (létszám szerinti differenciálás, különös tekintettel a mikro-vállalkozásokra, egyéb kis cégekre).

Az észrevételeket és véleményeket a TMTE kutatási szakértői köszönettel vették. Együttal jelezték, hogy azon észrevételeket, amelyeket a kutatás összegzése során saját hatáskörben figyelembe tudnak venni, azokat beillesztik a tanulmányba. Az illetékességből más szervek felé továbbítandó megjegyzéseket pedig eljuttatják a beavatkozásra jogosult címzettekhez.

A workshop *Lukács Jánosné* zárszavával ért véget. A TMTE főtítkárhelyettese külön rávilágított arra, hogy a textil-, textilruházati ill. bőr- és cipőipari termékeknel többek között az iparművészeti alkotások a nagyobb hozzáadott értékű, így egyértelműen a versenyképes termékek megtestesítői.